



ISSN 2080-1807

TORUŃSKIE STUDIA BIBLIOLOGICZNE
2014, nr 2 (13)

Maciej Weryho, Małgorzata Zmitrowicz

Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

e-mail: maciej.weryho@ukw.edu.pl; m.zmitrowicz@ukw.edu.pl

Oczekiwania czytelników wobec nowego gmachu Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2014.024>

STRESZCZENIE: W październiku 2013 r. Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy rozpoczęła swoją działalność w nowym, niezwykle okazałym i nowoczesnym gmachu. Budynek zaprojektowany został w taki sposób, aby nowe rozwiązania architektoniczne sprzyjały różnym formom nauki, aktywności i spędzania wolnego czasu. Aby pełniej odpowiedzieć na potrzeby użytkowników, na początku 2013 r. przeprowadzono badania, które miały na celu rozpoznanie ich oczekiwań wobec nowej biblioteki. Artykuł prezentuje analizę uzyskanych wyników.

SŁOWA KLUCZOWE: badania użytkowników, Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, biblioteki akademickie, użytkownicy bibliotek.

Wprowadzenie

W październiku 2013 r. oddany został do użytku nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego (dalej: Biblioteka UKW). Jest niezwykle okazały, pięknie wkomponowany w przestrzeń miejską, budzi sporo emocji i prowokuje do refleksji na temat miejsca książki w życiu współczesnego człowieka oraz roli biblioteki w świecie zdominowanym przez media elektroniczne, otwierające przestrzeń szybkiej wymiany ogromnych ilości nowych informacji.

Zanim doszło do powstania ksiąźnicy uniwersyteckiej w obecnym kształcie, zbiory biblioteczne przechodziły różne koleje losu. Założkiem biblioteki był 50-tysięczny księgozbiór Studium Nauczycielskiego, który w 1969 r. przejęła Wyższa Szkoła Nauczycielska, przekształcona w 1974 r. w Wyższą Szkołę Pedagogiczną z uprawnieniami do nadawania tytułu magistra¹. Profil zbiorów dostosowany był do potrzeb młodej uczelni. Dominowały książki i czasopisma z zakresu szeroko pojętej humanistyki i pedagogiki. Przez pierwsze lata funkcjonowania biblioteka nie miała odrębnego gmachu. Jej pomieszczenia były rozproszone w głównym budynku uczelni przy ul. Chodkiewicza 30. Zbiory przechowywano w magazynach narażonych na zalewanie wodami gruntowymi, mała i ciasna wypożyczalnia znajdowała się w piwnicach pozbawionych światła dziennego, czytelnia czasopism znalazła siedzibę w suterenie tzw. pawilonu, pobudowanego na początku lat 80., na terenie kampusu uczelnianego budynku, w którym mieścił się Instytut Nauczania Początkowego i Wychowania Przedszkolnego. Tymczasem uczelnia rozwijała się, zatrudniała coraz liczniejszą kadrę dydaktyczną, wzrastała także liczba studentów. W związku z powyższym w 1991 r. zapadła decyzja o budowie biblioteki. Budynek oddany do użytku w 1993 r. szybko okazał się niewystarczający. Z powodu ograniczeń architektonicznych nie istniała także możliwość jego ewentualnej rozbudowy. Uczelnia przeżywała czas intensywnego rozkwitu: otwierała kolejne kierunki studiów, tworzyły się nowe wydziały, nadal szybko rosła liczba studentów. Z Wyższej Szkoły Pedagogicznej powstała Akademia Bydgoska, aż wreszcie w 2005 r. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego. Przybywało książek i czasopism, zmieniał się charakter zbiorów. Biblioteka gromadziła zasoby z wszystkich dziedzin wiedzy, ponieważ stanowiła zaplecze naukowe wieloprofilowego uniwersytetu. Kolekcja stawała się coraz bardziej rozproszona, gdyż budynek nie mógł pomieścić rosnącej liczby woluminów. Oprócz Biblioteki Głównej istniało sześć bibliotek filialnych ulokowanych w różnych częściach miasta.

Równocześnie trwał proces wdrażania kolejnych etapów komputeryzacji, zakupu subskrypcji bibliograficznych oraz pełnotekstowych wydawnictw cyfrowych, digitalizacji wybranych kolekcji własnego księ-

¹ H. Dubowik, *Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy*, [w:] *Rola i funkcje bibliotek Wyższych Szkół Pedagogicznych w Polsce*, pod red. Z. Sokół, Rzeszów 1992, s. 81.

gozbioru oraz udostępniania dokumentów cyfrowych. Wobec tak wielu nowych zadań budynek biblioteki stawał się coraz bardziej niewystarczającą. Czytelnia Bibliograficzna stopniowo przekształcała się w Pracownię Komputerową. Systematycznie przybywało stanowisk komputerowych, niezwykle intensywnie wykorzystywanych przez użytkowników biblioteki, którzy nierzadko zmuszeni byli czekać w kolejce na wolne miejsce. Zakres zmian obrazowały systematycznie rosnące statystyki wykorzystywania komputerów oraz zasobów cyfrowych w bibliotece. Coraz dotkliwszy okazywał się brak miejsc, w których można by swobodnie realizować zadania dydaktyczne, związane m.in. także z wykorzystywaniem e-źródeł w procesie edukacji, oraz pomieszczeń, w których studenci mogliby pracować w grupach i wspólnie przygotowywać się do zajęć, nie ograniczając równocześnie przestrzeni spokojnej pracy indywidualnej innych czytelników.

Te i wiele innych problemów skłoniły władze uczelni do podjęcia decyzji o konieczności wybudowania nowego budynku biblioteki, który pozwoliłby w większym stopniu odpowiedzieć na współczesne potrzeby społeczności akademickiej. Inwestycja w znacznym stopniu została dofinansowana ze środków unijnych, konkretnie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Budowa rozpoczęła się w kwietniu 2011, a w październiku 2013 r. Biblioteka UKW zainaugurowała swoją działalność w nowym, przestronnym i nowoczesnym budynku².

Badania użytkowników

Od chwili, gdy zapadły wiążące decyzje dotyczące budowy nowej biblioteki, rozpoczęły się intensywne dyskusje na temat jej roli i zadań w życiu studentów, nauczycieli akademickich oraz całej społeczności lokalnej. Czy nowoczesna biblioteka uniwersytecka w ogóle jest jeszcze potrzebna w procesie zdobywania wiedzy, kształcenia czy prowadzenia badań naukowych? Jak zmieniają się jej zadania w dobie powszechnej cyfryzacji i mediów elektronicznych? Czego oczekują użytkownicy re-

² A. Chlewicka, *Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w nowym gmachu*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2, s. 331.



prezentujący pokolenie Google'a, tzw. cyfrowi tubylcy, dla których Internet jest już naturalną przestrzenią komunikacji? Wszystkie te pytania stały się szczególnie istotne w kontekście projektowania nowego gmachu biblioteki, który wyznacza i określa najważniejsze obszary jej działalności. Sukces całego przedsięwzięcia zależy bowiem bezpośrednio od tego, w jakim stopniu odpowie na rzeczywiste potrzeby użytkowników. W dyskusji ważny więc był głos, wiedza i doświadczenie pracowników biblioteki, ale również użytkowników, którzy na co dzień korzystają z jej oferty. Aby poznać ich opinie, postanowiono przeprowadzić badania techniką ankietową. W tym celu przygotowano kwestionariusz zawierający pytania odnoszące się do 10 zagadnień. Każde z pytań zostało zredagowane w sposób umożliwiający wielokrotny wybór oraz szerszą, otwartą wypowiedź.

Materiał badawczy został zebrany w marcu i kwietniu 2013 r. w starym budynku Biblioteki Głównej. Ankieta miała charakter anonimowy, pozwalała jedynie scharakteryzować grupę respondentów. W sumie rozdano 212 kwestionariuszy, z których do analizy zakwalifikowano 200 poprawnie wypełnionych, jak się okazało – wyłącznie przez studentów UKW. Na co dzień tworzą oni najbardziej liczną i aktywną grupę użytkowników biblioteki. Korzysta z niej także wielu studentów innych bydgoskich uczelni oraz młodzież szkół średnich i mieszkańcy miasta, jednak stanowią oni znacznie mniejszą część użytkowników i z przyczyn losowych nie zostali uwzględnieni w badaniu.

Przestrzeń biblioteki

Obszar badawczy pierwszego z pytań miał na celu ustalenie, jakim miejscem jest i jakim powinna być według współczesnych użytkowników biblioteka uniwersytecka. Czy powinna przede wszystkim nadal spełniać swoją tradycyjną rolę i zapewniać dostęp do zasobów, czy też wykraczać poza nią, a może poszukiwać zupełnie nowych obszarów aktywności, a jeśli tak, to w jakich dziedzinach?

W przeprowadzonych badaniach zdecydowanie najwięcej osób, aż 98%, wskazało, że biblioteka powinna przede wszystkim umożliwiać wypożyczanie potrzebnych publikacji. Taki wynik wyraźnie ukazuje, wbrew powszechnym czy medialnym przekazom, że tradycyjna funkcja



biblioteki jako miejsca umożliwiającego konwencjonalne korzystanie ze zbiorów jest nadal aktualna i ważna. W starej bibliotece wypożyczalnia stanowiła centralny punkt budynku. W nowym gmachu użytkownicy mogą korzystać z dwóch wypożyczalni: jednej na parterze, znajdującej się tuż przy głównym wejściu, drugiej w strefie Wolnego Dostępu. Dział ten, stanowiący zupełne *novum* w Bibliotece UKW, zajmuje całe drugie piętro. Na przestrzeni 3 tys. metrów kwadratowych zgromadzono 150 tys. woluminów zbiorów w 9 głównych kolekcjach. Książki z tego obszaru użytkownicy mogą samodzielnie wyszukiwać, przeglądać i korzystać z nich na miejscu lub wypożyczać na zewnątrz. W nowej bibliotece nie obowiązuje już sztywna reguła stacjonarnego egzemplarza (jedynego bądź ostatniego), budząca dotychczas sporo kontrowersji wśród użytkowników. Obecnie zdecydowana większość książek jest wypożyczana poza bibliotekę, wprowadzono natomiast większą różnorodność wyboru terminu wypożyczeń. W efekcie obecna organizacja udostępniania księgozbioru biblioteki ma szansę w znacznie większym stopniu zaspokoić oczekiwania użytkowników. Zmiana standardu dostępu do gromadzonych zbiorów, wyrażona także w zmianie regulaminów udostępniania, oferuje czytelnikom znacznie bardziej komfortowe warunki.

Kolejne zagadnienie dotyczyło możliwości korzystania w bibliotece ze stanowisk komputerowych, Internetu oraz zasobów cyfrowych. Sieć wniosła nowy standard dostępu do wiedzy – dostęp online, co jednak nie oznacza wyłączenia biblioteki jako fizycznego miejsca z elektronicznego obiegu informacji. Z zasobów cyfrowych, w tym zarówno subskrybowanych, jak i dostępnych w sieci otwartej czy tworzonych samodzielnie przez bibliotekę, użytkownicy korzystają także stacjonarnie, w budynku akademickiej ksiąźnicy. Badania wykazały, że drugą najważniejszą usługą, której oczekuje 89% respondentów, jest możliwość korzystania w bibliotece z komputerów wyposażonych w standardowe oprogramowanie, pakiety Office'a oraz dostęp do zasobów Internetu. Obecnie taki zestaw to bez wątpienia podstawowe narzędzie pracy w procesie pozyskiwania wiedzy, edukacji czy rozwoju naukowego. Treść, gromadzona w formie analogowej bądź cyfrowej, przepływa swobodnie pomiędzy różnymi nośnikami przetwarzana przez użytkowników biblioteki. Nie dziwi więc fakt, że tak duża liczba badanych osób oczekuje, iż instytucja zapewni taką właśnie funkcjonalność. W starym gmachu Biblioteki Głównej użytkownicy mieli do dyspozycji 18 stanowisk komputerowych z otwartym

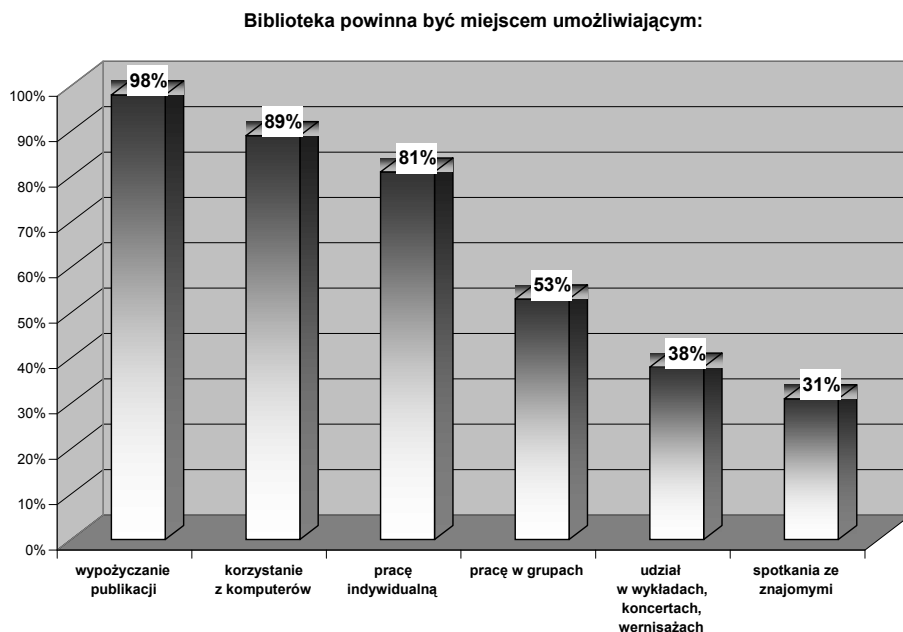


dostępem do Internetu oraz 12 stanowisk umożliwiających korzystanie z katalogu biblioteki. Obecnie sytuacja znacznie się zmieniła. Osoby odwiedzające bibliotekę mają do dyspozycji 60 stanowisk komputerowych rozproszonych w różnych jej miejscach, szczególnie w obszarze Wolnego Dostępu oraz w Czytelni Czasopism. Łącznie z udostępnieniem dziesiątek miejsc umożliwiających podłączanie własnego komputera czy urządzenia mobilnego, użytkownicy otrzymali dogodne warunki do korzystania z technologii cyfrowej.

W trakcie badania respondenci zostali zapytani także o miejsca umożliwiające spokojną, indywidualną pracę z tekstem. Dla 81% czytelników taka przestrzeń w bibliotece stanowi specyficzną wartość, jest istotna i nadal pożądana. W starym gmachu studenci mieli do dyspozycji głównie dużą czytelnię, która jednak systematycznie traciła charakter miejsca cichej, kontemplatywnej pracy z tekstem na rzecz multimedialnego gwaru oraz spontanicznie organizowanych przestrzeni pracy grupowej. Nie było żadnych miejsc wydzielonych do nauki w ciszy i odosobnieniu. Obecnie użytkownicy otrzymali do dyspozycji 15 wygodnych, jasnych kabin do pracy indywidualnej, które usytuowane są w strefie Wolnego Dostępu. Każde pomieszczenie wyposażone jest w biurko, stolik, regał, dostęp do zasilania oraz Internetu, jest także zamykane na klucz. Można wynająć je na dłużej i korzystać ze zgromadzonych materiałów w swoim indywidualnym tempie.

Oprócz tego w nowym budynku biblioteki, zgodnie z oczekiwaniami 53% badanych, zaprojektowano wydzielone i również zamykane pomieszczenia z przeznaczeniem do pracy zespołowej. Każde z nich jest także odpowiednio wyposażone i można je wynająć na dłuższy czas. Studenci mogą więc obecnie wspólnie przygotowywać się do zajęć, pracować w grupie nad projektami czy razem uczyć się do egzaminów w dogodnych warunkach. Wydaje się więc, że rozbudowana oferta wielu różnych możliwości pracy, zgodnie z preferencjami użytkowników, lokuje nową Bibliotekę UKW wśród instytucji aktywnie współtworzących środowisko edukacyjne, zgodnie ze współczesnymi trendami w bibliotekarstwie³.

³ D. Konieczna, *Współczesne trendy architektury bibliotecznej a zmieniające się wymagania użytkowników*, [w:] *Biblioteki XXI wieku – czy przetrwamy? II Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 19–21 czerwca 2006 r.: materiały konferencyjne*, Łódź 2006, s. 221–223.



Wykres 1. Oczekiwania użytkowników wobec nowej biblioteki

Źródło: opracowanie własne.

Każdą bibliotekę, także akademicką, można postrzegać bardzo wąsko – jako miejsce przechowywania książek, zasobów wiedzy czy dostępu do informacji, albo znacznie szerzej – jako instytucję kultury, w której przenikają się różne obszary ludzkiej ekspresji czy komunikacji: społeczny, edukacyjny, naukowy, ale także artystyczny. W bibliotece bydgoskiego uniwersytetu od kilku już lat organizowane są wernisaże, wystawy malarstwa bądź fotografii, koncerty, wykłady czy spotkania z ciekawymi ludźmi⁴. Ten obszar aktywności biblioteki jest także niezwykle istotny i często przenika jej podstawowe, codzienne funkcje. Użytkownicy, korzystając z wypożyczalni, czytelni lub zasobów elektronicznych, równocześnie wkraczają w przestrzeń galerii sztuki, w jakimś stopniu

⁴ M. Zmitrowicz, *Wystawy w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*, „Bibliotekarz” 2008, nr 6, s. 23–26.

nawiązując kontakt z przekazem wizualnym. W trakcie przeprowadzonych badań 38% studentów uznało, że artystyczna przestrzeń biblioteki stanowi istotną i pożądaną wartość, która powinna być nadal aktywnie kreowana i rozwijana. Grupa ta na pewno została usatysfakcjonowana, gdyż w nowym gmachu sytuacja uległa zasadniczej zmianie. Przede wszystkim zaprojektowana została galeria – duża, jasna sala wystawowa, przeznaczona do stałej ekspozycji twórczości artystycznej. Dzięki temu przestrzeń kulturotwórcza, umożliwiająca użytkownikom biblioteki stały kontakt z dziełami sztuki współczesnej, stanie się jeszcze ważniejszym składnikiem jej funkcjonowania w nowym kształcie.

Wśród osób biorących udział w badaniu 31% wskazało, że biblioteka akademicka powinna być przyjaznym miejscem umożliwiającym spotkanie ze znajomymi, „wyciszenie się i odreagowanie”. 28% respondentów wyraziło oczekiwanie, aby w bibliotece było więcej miejsca do swobodnego spędzania czasu. Coraz popularniejsze staje się bowiem postrzeganie księżnic jako „trzeciego miejsca”, a więc dobrowolnego przystanku między domem i pracą, przestrzeni spotkań towarzyskich i rozrywki⁵. Tę potrzebę dało się wyraźnie zaobserwować w codziennej pracy, ale warunki lokalowe starej biblioteki nie pozwalały na jej komfortową realizację. W poprzednim budynku, zachowującym klasyczny podział na zamknięte magazyny i czytelnie, użytkownicy mieli do dyspozycji jedynie hol z katalogami, w którym mogli zachowywać się w miarę swobodnie. Nowa biblioteka, także w tym obszarze, oferuje zupełnie inne możliwości. Użytkownicy otrzymali do dyspozycji wiele miejsc z kanapami, fotelami i stoliczkami w różnych częściach budynku, gdzie mogą swobodnie się spotykać, spędzić miło czas i rozmawiać bez obaw, że będzie to komukolwiek przeszkadzało.

W sumie z analizy uzyskanych w badaniu informacji wynika, że studenci uniwersytetu traktują bibliotekę nie tylko jako miejsce dostępu do zgromadzonych publikacji czy zasobów informacyjnych, ale także jako przestrzeń indywidualnej bądź grupowej nauki, żywej aktywności kulturalnej, a także atrakcyjne miejsce spotkań i nawiązywania spo-

⁵ A. Zysiak, *Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka?*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce” – międzynarodowa konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego: materiały konferencyjne*, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. 22–25.

łącznych interakcji. Można pokusić się o spostrzeżenie, że współczesna biblioteka akademicka nawiązuje do tradycji bibliotek starożytnych w Aleksandrii czy Pergamonie, w których oprócz stacjonarnego korzystania ze gromadzonych zbiorów można było aktywnie uczestniczyć w spotkaniach i dysputach naukowych⁶.

Zasób biblioteki

Przestrzeń biblioteki niewątpliwie w dużym stopniu określa sposób korzystania z udostępnianych treści, ale to zasób stanowi jej podstawową wartość. Dlatego kolejna część badań umożliwiła użytkownikom określenie własnych preferencji w tym obszarze. Największa grupa badanych studentów (77,5%) wskazała, że w nowej bibliotece przede wszystkim oczekuje zwiększenia liczby dostępnych książek i czasopism drukowanych. Niestety, zdarza się, że poszukiwanych przez użytkowników tytułów nie ma w księgozbiore biblioteki bądź też dostępne są w niewielu egzemplarzach, co wymusza oczekiwanie na zwrot wypożyczonego tytułu. Problem ten wynika z ograniczonych możliwości budżetu determinującego politykę gromadzenia zbiorów.

Równocześnie 53,5% respondentów oczekuje poszerzenia oferty książek i czasopism elektronicznych. W tym kontekście istotny jest także aspekt dostępu zdalnego. Od strony technicznej dla studentów i pracowników UKW sytuacja wydaje się optymalna, gdyż z elektronicznych źródeł mogą korzystać zarówno we wszystkich lokalizacjach uniwersytetu, w tym oczywiście także biblioteki, jak i spoza sieci uczelnianej. Natomiast oferta komercyjnego zasobu cyfrowego nie jest bezpośrednio zależna od decyzji podejmowanych w samej bibliotece, ale zależy przede wszystkim od sytuacji finansowej uczelni i poszczególnych wydziałów. W tym obszarze istotne są także intensywne działania dydaktyczne oraz promocyjne. Liczba tytułów dostępnych w wersji elektronicznej systematycznie rośnie, jednak wielu użytkowników biblioteki ma kłopot z samodzielnym dotarciem do literatury przedmiotu i pełnym wykorzystaniem dostępnej oferty. Ponadto 37% badanych wskazało również

⁶ B. Bieńkowska, H. Chamerska, *Zarys dziejów książki*, Warszawa 1987, s. 41.

na potrzebę poszerzenia kolekcji wydawnictw multimedialnych, w tym audiobooków, e-booków oraz filmów DVD. W tym przypadku wydaje się, że biblioteka nie nadąża za zmianami na rynku wydawniczym, gdyż jej oferta jest istotnie dosyć skromna. Jest to na pewno związane w dużym stopniu z uniwersyteckim profilem księgozbioru, zorientowanym głównie jednak na literaturę naukową i dydaktyczną, ale także kwestią praw autorskich i brakiem odpowiedniego systemu kontroli wypożyczeń tego typu wydawnictw. Niewątpliwie jest to zagadnienie, które w najbliższym czasie będzie wymagało rzetelnej dyskusji i podjęcia nowych inicjatyw w obrębie gromadzenia e-zbiorów.

Pracownicy biblioteki

Oprócz przestrzeni, zasobów i infrastruktury w bibliotece ważni są także jej pracownicy, którzy swoją postawą, zaangażowaniem, podejściem do powierzonych obowiązków, a nade wszystko stosunkiem do użytkowników wpływają bezpośrednio na jakość świadczonych usług. Dlatego też jedno z pytań dotyczyło oczekiwań wobec bibliotekarzy. Okazało się, że osoby korzystające z biblioteki najczęściej oczekują od jej pracowników pomocy w dotarciu do potrzebnych publikacji. Taką opinię wyraziło 86% badanych. Dla niemal takiej samej grupy studentów (82%) bardzo ważne są odpowiednie kompetencje i przygotowanie zawodowe bibliotekarzy. Istotnym czynnikiem w relacjach użytkowników z biblioteką okazała się również życzliwość personelu, na co wskazało 72% studentów. Zdecydowanie najmniejszą wagę użytkownicy przywiązują do wyglądu pracowników biblioteki (6%). Poza tym kilkanaście osób wyraziło oczekiwania w zakresie większej pomocy przy tworzeniu bibliografii do pracy dyplomowej, w wyszukiwaniu literatury przedmiotu oraz w korzystaniu z czasopism elektronicznych.

W odrębnym punkcie kwestionariusza poruszone zostało także zagadnienie dotyczące oczekiwań użytkowników w zakresie oferty dydaktycznej i szkoleniowej. Pracownicy Biblioteki UKW systematycznie prowadzą obowiązkowe dla wszystkich studentów pierwszych roczników zajęcia z przysposobienia bibliotecznego oraz fakultatywne szkolenia z zakresu elektronicznych źródeł informacji, głównie dla studentów piszących prace licencjackie, magisterskie, jak również dla doktoran-



tów⁷. Okazało się, że studenci w dużym stopniu są zainteresowani możliwościami poszerzania swoich kompetencji informacyjnych w bibliotece, w tym: 42% przede wszystkim z zakresu wyszukiwania informacji naukowej w Internecie, 36% z obszaru swobodnego wykorzystywania komercyjnych baz danych i publikacji elektronicznych oraz 22% z dziedziny bardziej efektywnego korzystania z dostępnego online katalogu biblioteki.

Biblioteka online

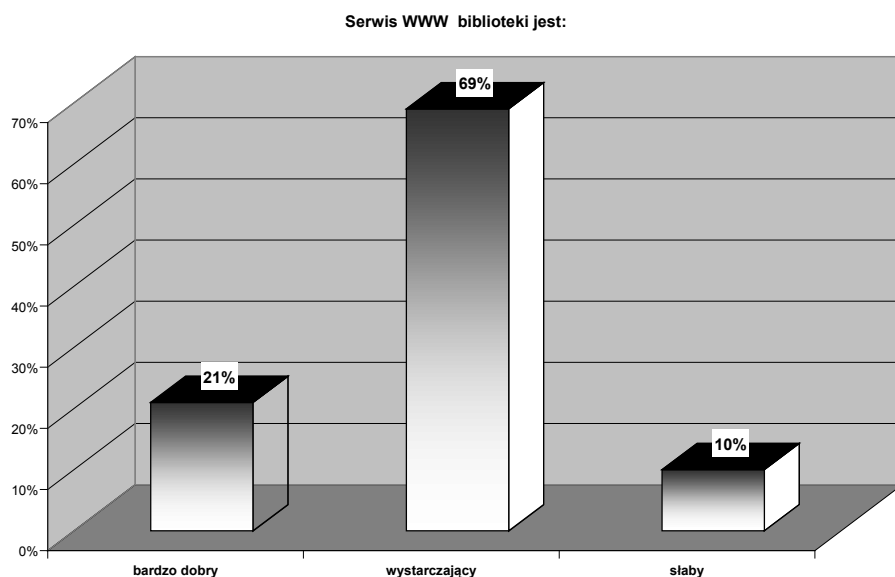
Budowa nowego gmachu biblioteki nie pociągnęła za sobą analogicznej inicjatywy wobec serwisu WWW, jednak w sposób naturalny wymusiła jego istotną modyfikację. Layout pozostał bez zmian, jednak struktura danych i wiele treści dotyczących korzystania z budynku biblioteki musiało zostać znacznie zmienionych i zaktualizowanych. Serwis pełni wiele funkcji, informuje i odsyła do fizycznej biblioteki, pomagając sprawnie korzystać z jej oferty, ale także umożliwia zdalny dostęp do wielu informacji i zasobów w wersji cyfrowej. To generuje pewnego rodzaju napięcie pomiędzy coraz większą ilością danych, które mają być zamieszczone w serwisie, a potrzebą zachowania prostoty i przejrzystości, która jest istotnym kryterium dla jego użytkowników. Ich opinie są więc niezwykle cenne w poszukiwaniu optymalnej równowagi i funkcjonalności platformy. Analiza wyników wykazała, że 21% respondentów oceniła serwis internetowy biblioteki jako bardzo dobry. Większość badanych (69%) uznała, że jest wystarczający, natomiast 10% uważała, że jest słaby.

Grupa niezadowolona jest dosyć duża, jednak dalsza analiza wypowiedzi otwartych („przeszukiwanie rzeczowe katalogu powinno być prostsze”, „brakuje historii wypożyczeń”) oraz kolejnego pytania ankiety sugerują, że wiele osób nie odróżnia serwisu WWW biblioteki od aplikacji umożliwiającej przeszukiwanie katalogu bibliotecznego. W istocie jest on tylko jedną z funkcji dostępnych poprzez internetowy serwis, ale najczęściej wykorzystywaną. Aż 99,5% badanych korzysta z biblioteki online właśnie w celu przeglądania jej katalogu, wyszukiwania litera-

⁷ M. Weryho, *Kształcenie użytkowników elektronicznych źródeł informacji w Bibliotece Głównej UKW w Bydgoszczy*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski” 2010, nr 2, s. 8–13.



tury w zbiorach drukowanych oraz zamawiania potrzebnych książek do wypożyczenia. Jedynie 31% ankietowanych poszukuje publikacji i czasopism elektronicznych, a 28% sprawdza aktualne informacje z biblioteki. Te wyniki po raz kolejny prowokują do pytania o to, czy studenci w większości nie chcą korzystać z literatury w wersji cyfrowej, czy też nie potrafią jej efektywnie wyszukać? A może nadal jeszcze jest to efekt bariery językowej.



Wykres 2. Serwis internetowy biblioteki w ocenie użytkowników

Źródło: opracowanie własne.

Nowa biblioteka

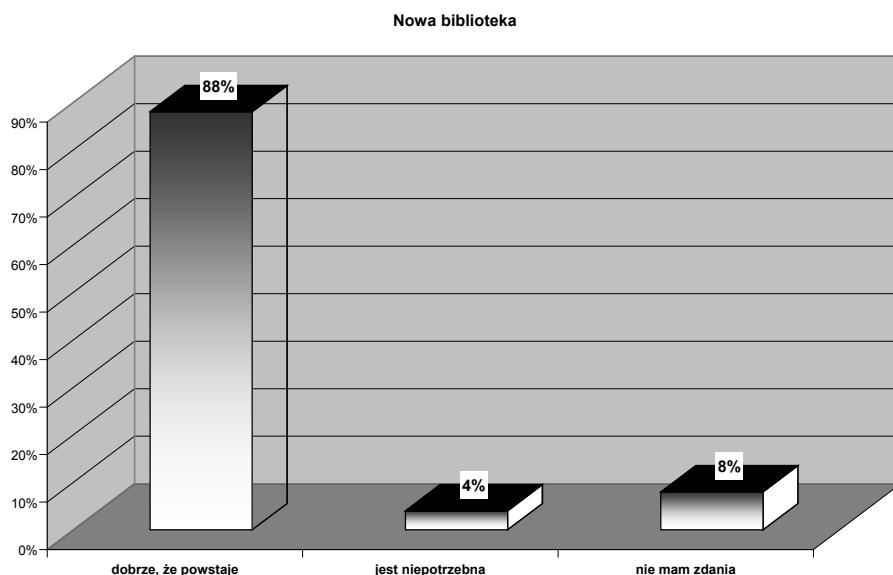
Przeprowadzone badania pozwoliły także uzyskać informację, jak w ogóle studenci bydgoskiego uniwersytetu oceniają inicjatywę budowy nowej biblioteki. Okazało się, że zdecydowana większość (88%) jest bardzo zadowolona z powstania nowoczesnej biblioteki akademickiej, jedynie 4% uznaje, że jest ona niepotrzebna, a 8% w ogóle nie ma zdania na ten temat. Kilka osób wyraziło opinię, że „lepiej kupić więcej książek niż bu-

dować nową bibliotekę”, pojawiły się obawy, że „w nowym budynku nie będzie odpowiedniej atmosfery”, ale najwięcej było głosów pozytywnych, wyrażających radość, że będą „lepsze warunki do nauki”, „zostaną utworzone sale do pracy w grupach”, „będzie wolny dostęp do półek” i „więcej możliwości korzystania z komputerów”.

W trakcie dyskusji dotyczących zasad organizacji pracy biblioteki pojawiła się także kwestia ewentualnej zmiany godzin pracy, czy nie powinny być bardziej dostosowane do oczekiwań użytkowników, może nawet wydłużone, co jednak mogłoby bardziej obciążyć pracę działów udostępniania. W trakcie badań okazało się jednak, że 74,5% ankietowanych uważa, że aktualne godziny otwarcia biblioteki są optymalne i nie wymagają żadnej zmiany. 25,5% studentów chciałoby, aby wydłużyć czas pracy, szczególnie w weekendy, a kilka osób zaproponowało, żeby wydłużyć godziny otwarcia w trakcie sesji egzaminacyjnej. Wydaje się więc, że sprawa ta nie stanowi dla użytkowników szczególnego problemu, przynajmniej w chwili obecnej.

W ostatnim, otwartym pytaniu ankiety studenci mogli swobodnie wypowiedzieć wszelkie swoje oczekiwania czy pragnienia, jakie mają wobec nowej Biblioteki UKW. Okazało się ponownie, że dotyczą one w największym stopniu tradycyjnego księgozbioru. Użytkownicy chcieliby, żeby w nowej bibliotece było więcej dostępnych książek (37%), „żeby można było znaleźć każdą potrzebną książkę”, żeby były „wszystkie” dostępne publikacje, aby w księgozbiorze było więcej nowości. Ponadto pojawiły się oczekiwania dotyczące zdigitalizowania gromadzonych w bibliotece czasopism i udostępniania ich w wersji elektronicznej oraz dostępu do audiobooków. Po raz kolejny wielu studentów wyraziło oczekiwania dotyczące zwiększenia liczby komputerów z dostępem do Internetu, wyposażonych także w skanery. Wiele osób wskazywało na potrzebę odpowiednich miejsc w bibliotece: „gdzie w idealnej ciszy można się uczyć”, „usiąść w spokoju i delektować się dobrą książką”, ale także „uczyć się wspólnie” lub „w grupie przygotować prezentację”. Pojawiło się też kilka sugestii pod adresem personelu, aby „był miły, skory do pomocy w znalezieniu publikacji”, ale również informacji niezwykle sympatycznych dla pracowników biblioteki: „niech zostanie tak miło, jak dotychczas”, aby „zmiany nie popsęły dobrej sytuacji”, „żeby obsługa czytelników pozostała ta sama”.





Wykres 3. Studenci UKW wobec inicjatywy budowy nowej biblioteki

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonych badań okazały się bardzo interesujące i w zdecydowanej większości satysfakcjonujące. Oczekiwania studentów udało się w dużym stopniu rozpoznać, i uwzględnić na etapie zagospodarowywania nowego gmachu oraz ustalania najważniejszych zmian w zasadach organizacji pracy. Na atrakcyjność oferty współczesnej biblioteki składa się niewątpliwie wiele czynników, w tym zarówno architektura budynku, jak i gromadzone zbiory, dostęp do nowoczesnych technologii czy życzliwy i kompetentny personel. Obecna Biblioteka UKW w Bydgoszczy, jako ważna instytucja kultury, łączy wiele zasobów i wiele przestrzeni, które pozwalają użytkownikom na różne formy aktywności. Nowy budynek ma ogromny potencjał i w znacznym stopniu spełnia oczekiwania użytkowników wyrażone w przeprowadzonych badaniach.

Bibliografia

- Bieńkowska Barbara, Chamerska Halina, *Zarys dziejów książki*, Warszawa 1987.
- Chlewicka Aldona, *Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w nowym gmachu*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2, s. 328–341.
- Dubowik Henryk, *Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy*, [w:] *Rola i funkcje bibliotek Wyższych Szkół Pedagogicznych w Polsce*, pod red. Zofii Sokół, Rzeszów 1992, s. 81–87.
- Konieczna Danuta, *Współczesne trendy architektury bibliotecznej a zmieniające się wymagania użytkowników*, [w:] *Biblioteki XXI wieku – czy przetrwamy? II Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 19–21 czerwca 2006 r.: materiały konferencyjne*, Łódź 2006, s. 221–223.
- Weryho Maciej, *Kształcenie użytkowników elektronicznych źródeł informacji w Bibliotece Głównej UKW w Bydgoszczy*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski” 2010, nr 2, s. 8–13.
- Zmitrowicz Małgorzata, *Wystawy w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*, „Bibliotekarz” 2008, nr 6, s. 23–26.
- Zysiak Agata, *Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka?*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce” – międzynarodowa konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego: materiały konferencyjne*, pod red. Marii Wrocławskiej, Justyny Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. 22–25.

Readers' expectations towards the new building of the Kazimierz Wielki University Library in Bydgoszcz

ABSTRACT: In October 2013 the Library of the Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz started its operations in a new, grand and modern building. The building was designed to facilitate, through new architectural solutions, various forms of user activity. To fully respond to the needs of the users, a study was conducted in early 2013 aimed at recognising their expectations of the new library building. The article presents the analysis of these findings.

KEYWORDS: academic libraries, library users, the Library of the Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, user research.

